

12.08.2016

Raport z konsultacji społecznych

Centrum Lokalnego przy ul. Puławskiej

Stanisław Kordasiewicz, Kinga Markert, Tomasz Ołdak

Spis treści

I. Wstęp i tło konsultacji	2
II. Streszczenie	3
III. Metodologia prowadzenia konsultacji	5
Kalendarium i sposób zbierania opinii społeczności lokalnej.....	6
Akcja informacyjna	8
Statystki – liczba uczestników konsultacji oraz zebranych opinii.....	9
IV. Wnioski z konsultacji	10
Jak jest?	10
Jak powinno być?	11
A. Wygląd przyszłego Centrum Lokalnego	11
1. Zieleń	12
2. Infrastruktura: alejki, elementy wyposażenia	14
3. Działania, których podjęcia oczekują uczestnicy konsultacji.....	17
B. Funkcje i lokale	18
C. Wydarzenia.....	22
D. Transport i komunikacja.....	25
E. Bezpieczeństwo	26
F. Priorytety	27
V. Załączniki:	27

I. Wstęp i tło konsultacji

Mokotów jako jedna z pierwszych dzielnic w Warszawie przystąpił do realizacji pilotażowego programu tworzenia Centrów Lokalnych (dalej CL). Więcej informacji o wspólnej inicjatywie miasta stołecznego oraz Stowarzyszenia Architektów Polskich dostępnych (SARP) jest [tutaj](#).

Twórcy idei Centrów Lokalnych definiują je jako miejsca przyjazne i niedległe, gdzie można się spotkać, spędzić ciekawie czas, zrobić zakupy. Łączą ludzi, budują lokalną wspólnotę. Na Mokotowie jako przyszłe CL został wybrany obszar obejmujący Skwer Stanisława Broniewskiego „Orszy” oraz park przed Pałacem Szustra.

Zdjęcie 1 Obszar przyszłego Centrum Lokalnego

II. Streszczenie

Organizacja konsultacji

Konsultacje społeczne na temat mokotowskiego Centrum Lokalnego, planowanego na skwerze Stanisława Broniewskiego „Orszy” oraz w parku pomiędzy ulicą Puławską a Pałacykiem Szustra zostały przeprowadzone na zlecenie Urzędu Dzielnicy Mokotów od 21 maja do 18 czerwca 2016 przez Stanisława Kordasiewicza, Kingę Markert i Tomasza Ołdaka z Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów przy Wydziale Prawa i Administracji UW. Celem konsultacji było poznanie opinii zainteresowanych osób oraz organizacji i stowarzyszeń dotyczących przyszłego Centrum. Dzięki niniejszemu raportowi Stowarzyszenie Architektów Polskich, patron merytoryczny przedsięwzięcia, opracuje wytyczne do konkursu na projekt przyszłego Centrum Lokalnego na Mokotowie, uwzględniające w największym możliwym stopniu potrzeby osób uczestniczących w konsultacjach.

Zebrano 424 opinie indywidualne. Pozyskane informacje uzupełniono i pogłębiono, przeprowadzając 4 warsztaty dla różnych grup interesariuszy - mieszkańców i gości, okolicznych przedsiębiorców oraz przedstawiciele instytucji kultury. Opinie przekazywane były za pomocą specjalnie przygotowanych pocztówek, jak również w trakcie wywiadów pogłębionych oraz poprzez dedykowany adres poczty elektronicznej.

Atuty miejsca

Uczestnicy konsultacji cenią przede wszystkim i pragną zachować zieleń znajdującą się na terenie przyszłego centrum. Miejsce stanowi lubianą, wrośniętą w świadomość sąsiadów parkową enklawę przy ruchliwej ulicy Puławskiej. Respondenci wyrażną większością głosów pozytywnie oceniają także zlokalizowane tam lokale gastronomiczne. To dzięki nim ugruntowuje się funkcja społeczna i użytkowa miejsca. Zdaniem osób biorących udział w konsultacjach gastronomia będzie również w przyszłości stanowić wehikuł rozwoju i atrakcyjności terenu. To w dużym stopniu właśnie ze względu na obie wymienione cechy – przyrodę i restauracje, skwer oraz park mają potencjał do przekształcenia się w tętniące życiem centrum okolicy.

Rewitalizacja

Często wskazywano na konieczność ulepszenia zieleni, szczególnie na skwerze „Orszy”. Należy chronić drzewa, odnowić i z większym, niż dotychczas, zaangażowaniem pielęgnować krzewy, rabaty i trawniki. Warto, według uczestników konsultacji, wykonać nowe nasadzenia, zwłaszcza kwiatów.

Zieleń powinna pozostać dominantą terenu oraz harmonijnie współgrać z przyszłym charakterem społecznym i integrującymi funkcjami Centrum Lokalnego. Ważna jest naprawa i ujednolicenie zniszczonych alejek, albowiem obszar planowanego centrum, zwłaszcza skwer „Orszy”, stanowi ważny szlak pieszy. Potrzebne są wygodne, trwałe i ładne ławki, należy wymienić kosze na śmieci na bardziej funkcjonalne i estetyczne, a także zmienić ich lokalizacje, by nie były uciążliwe dla gości parku. Oczekiwana jest modernizacja oświetlenia, dzięki której będzie nie tylko bezpieczne i efektywne, lecz także stanie się niebanalnym znakiem rozpoznawczym Centrum. Przydałaby się, zdaniem pytanym o opinie, fontanna lub inna instalacja wodna o swobodnym dostępie. Ponieważ miejsce ma służyć między innymi odpoczynkowi i spotkaniom sąsiedzkim, warto ustawić stoły oraz zadbać o najmłodszych. Wskazano potrzebę remontu i rozbudowy placu zabaw blisko Pałacyku Szustra, jak również umieszczenia na skwerze „Orszy” ciekawego, niezajmującego wiele miejsca wyposażenia do zabaw dla dzieci, raczej w postaci pojedynczych instalacji niż tradycyjnego „placu”.

Gastronomia

O ile większość pytanym uważa, że gastronomia powinna rozwijać się w sposób kontrolowany i planowy, to zdania na temat liczby lokali były podzielone. Część respondentów widziałaby tutaj dodatkowe kawiarnie, inne osoby twierdzą, że wystarczy to, co jest. Wskazywano również na potrzebę przekształcenia wyglądu obecnych restauracji funkcjonujących na skwerze „Orszy” według spójnej i estetycznej koncepcji.

Imprezy i wydarzenia

Pojawiły się także rozbieżne głosy dotyczące imprez czy wydarzeń organizowanych na terenie CL. Część uczestników konsultacji wskazuje, że Centrum Lokalne powinno pozostać nade wszystko cichym i spokojnym miejscem odpoczynku wśród zieleni. Równocześnie znaczna grupa respondentów chętnie wzięłaby udział w wydarzeniach organizowanych na tym terenie. Często proponowano targi z żywnością, jako dobrą ilustrację aktywności o sąsiedzkim, kameralnym, swobodnym charakterze. Deklarowano również gotowość do uczestniczenia w imprezach kulturalnych i rozrywkowych na świeżym powietrzu. Powinny być one jednakże organizowane z poszanowaniem spokoju okolicznych mieszkańców. Czynnikiem wpływającym pozytywnie na poczucie bezpieczeństwa sąsiadów i akceptacji wydarzeń w Centrum Lokalnym byłaby także przewidywalność oraz możliwość wpływu na ich formułę.

Bezpieczeństwo

Dla bezpieczeństwa i wizerunku Centrum Lokalnego rozwiązania wymaga problem uciążliwej obecności osób pijących alkohol oraz nocnych imprez i awantur. Wiąże się z tym zanieczyszczanie

terenu oraz niszczenie wyposażenia skweru oraz parku. Mieszkańcy mają świadomość, że zwiększenie bezpieczeństwa i podniesienie poziomu kultury niektórych użytkowników będzie trudnym wyzwaniem. Optymizmem napawają jednak głosy, że obok działań o charakterze interwencyjnym czy nadzorującym, metamorfoza okolicy będzie sama z siebie impulsem do wycofywania się kłopotliwych przybyszów z Centrum Lokalnego.

Szanse i zagrożenia

W ocenie uczestników konsultacji w wytypowanym na Centrum miejscu może powstać lokalny, społeczny ekosystem. Podwaliny już są, nie trzeba zaczynać od zera. Miejsce stało się widoczne na społecznej mapie dzielnicy i miasta, rozwija się samoistnie. Dzięki przedsiębiorcom czy stowarzyszeniom już pozyskało pozytywny wizerunek. W trakcie konsultacji pojawił się konkretny pomysł na zarządzanie tą przestrzenią w partnerstwie publiczno-prywatnym przy zaangażowaniu przedstawicieli sąsiadów, stowarzyszeń, przedsiębiorców, instytucji kultury i urzędników. Zagrożeniem dla rozwoju tego miejsca jest natomiast nieuregulowana sytuacja własnościowa części gruntu na skwerze „Orszy”. Bez pomyślnego dla wizji mokotowskiego Centrum Lokalnego rozwiązania tego problemu, projekt może zakończyć się niepowodzeniem. Powinna też zostać skrócona ścieżka decyzyjna w zakresie istotnych zmian dotyczących terenu. W przeciwnym razie procedury biurokratyczne mogą stłumić autentyczną, spontaniczną motywację przedsiębiorców i strony społecznej do oddolnego działania. Wyzwaniem będzie też konsolidacja obu części Centrum Lokalnego przedzielonych jednym z najbardziej ruchliwych szlaków komunikacyjnych Mokotowa – ulicą Puławską.

III. Metodologia prowadzenia konsultacji

Konsultacje społeczne zostały przygotowane i przeprowadzone przez Stanisława Kordasiewicza, Kingę Markert i Tomasza Ołdaka - konsultantów Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Pytania, na które chcieliśmy znaleźć odpowiedzi w dialogu z mieszkańcami, wynikały z wytycznych przekazanych nam przez SARP (Załącznik nr 1). Metodologia oraz sposób realizacji projektu zostały skonsultowane z członkami Zespołu ds. Centrum Lokalnego na Mokotowie – przedstawicielami Zarządu i pracownikami Urzędu Dzielnicy Mokotów, Centrum Komunikacji Społecznej Urzędu m.st. Warszawy, członkami Stowarzyszenia Architektów Polskich oraz działaczami strony społecznej – Stowarzyszeń Moja Narbutta oraz Moko.

Nasza praca ma charakter jakościowy, cenimy i stosujemy takie właśnie podejście do konsultacji społecznych. Z tej perspektywy nawet jednostkowe opinie mogą być wartościowe i inspirujące dla przyszłych projektantów CL Mokotów. Dlatego uwzględniliśmy je w raporcie, a jako załącznik

przekazujemy bazę danych głosów zebranych w trakcie konsultacji. Podczas omawiania wniosków z konsultacji podajemy liczbę zebranych opinii oraz ich procentowy udział wśród opinii na dany temat. Dane te mają charakter ilustracyjny, ich uwzględnienie służy jedynie wskazaniu pewnych trendów czy preferencji uczestników konsultacji i nie zmienia jakościowej natury naszej pracy.

W niniejszym dokumencie odnosimy się do wszystkich uzyskanych opinii, aby wskazać oczekiwane przez respondentów kierunki rozwoju CL Mokotów. Zebraliśmy 424 głosy indywidualne. Informacje uzupełniliśmy przeprowadzając 4 warsztaty dla różnych grup (dwa otwarte dla mieszkańców, jeden dla przedsiębiorców, jeden dla instytucji kultury), dzięki którym pogłęбилиśmy wiedzę uzyskaną od uczestników konsultacji.

Kalendarium i sposób zbierania opinii społeczności lokalnej

1. Namiot* konsultacyjny na skwerze „Orszy”

21 maja (sobota) w godz. 10:00–21:00

31 maja (wtorek) w godz. 8:00–20:00

4 czerwca (sobota) w godz. 10:00–21:00

18 czerwca (sobota) na święcie „Mokotówka”

Zdjęcie 2 Namiot konsultacyjny

**W namiocie można było uzyskać informację na temat*

idei CL oraz zostawić wypełnioną pocztówkę ze swoimi oczekiwaniami, pomysłami, uwagami.

2. Warsztaty* konsultacyjne:

a. dla mieszkańców

7 czerwca (wtorek) o godz. 18:00, SP nr 157 im.

Adama Mickiewicza, ul. Kazimierzowska 16

11 czerwca (sobota) o godz. 12:00, SP nr 157 im.

Adama Mickiewicza, ul. Kazimierzowska 16

Zdjęcie 3 Warsztaty dla mieszkańców

**Moderowane dyskusje w grupie z użytkownikami terenu, pogłębianie opinii, zbieranie argumentów, rozumienie stanowisk.*

b. dla przedsiębiorców lokali usytuowanych na terenie CL

c. dla przedstawicieli instytucji kultury działających w okolicy CL

Warsztaty b i c były przeprowadzone odpowiednio 30 maja i 8 czerwca w siedzibie studia filmowego „KADR”/FILMOTEKA, ul. Puławska 61.

3. Poczty* konsultacyjne

Od 19 do 21 maja można było wypełnić i zostawić pocztówkę konsultacyjną w następujących miejscach:

- Urząd Dzielnicy Mokotów, ul. Rakowiecka 25/27 i ul. Wiśniowa 37
- Studio Filmowe „KADR”/FILMOTEKA, ul. Puławska 61
- Szkoła Podstawowa nr 157 im. Adama Mickiewicza, ul. Kazimierzowska 16
- namiot konsultacyjny na Skwerze „Orszy”

**Pocztówka stanowiła mini ankietę. Jej celem było zebranie odpowiedzi na dwa pytania:*

1. *Co cenisz w obecnym wyglądzie i funkcjach tej przestrzeni?*
2. *Co powinno się zmienić, aby ta przestrzeń stała się miejscem, gdzie możesz się spotkać, spędzić ciekawie czas lub zrobić zakupy?*

4. Opinie przesłane pocztą elektroniczną na dedykowany adres mailowy

Od 19 maja do 21 czerwca można było przysłać opinie na adres: mokotow.konsultacje@um.warszawa.pl

5. Wywiady* pogłębione:

- z przechodniami na terenie przyszłego CL i w najbliższej okolicy
- z przedstawicielami stowarzyszeń aktywnie działających na terenie CL lub w jego okolicy (Stowarzyszenie Moje Narbutta i Stowarzyszenie Moko)
- z przedstawicielem przyszłego właściciela części Skweru „Orszy”

**Rozmowy indywidualne, pogłębienie opinii, zbieranie argumentów, rozumienie stanowisk.*

Statystki – liczba uczestników konsultacji oraz zebranych opinii

Razem zebrano opinie od 424 indywidualnych uczestników konsultacji, na co składa się:

- 285 pocztówek konsultacyjnych:
 - 219 - ogólnych
 - 66 - odwołujących się do mapy (*W namiocie konsultacyjnym dostępna była duża mapa - zdjęcie lotnicze - terenu przyszłego CL. Za pomocą naklejek - zielonych i czerwonych kropek - mieszkańcy zaznaczali miejsca, które cenią oraz te, które chcieliby zmienić. Załącznik nr 3 i 4 stanowi opis głosów odnoszących się do zaznaczeń na mapie.*)
- 50 wywiadów pogłębionych
- 15 wiadomości nadesłanych pocztą elektroniczną
- 74 podpisy pod listem mieszkańców spółdzielni EMHAZET, adresowanym do Urzędu Dzielnicy Mokotów

Ponadto 35 osób wzięło udział w warsztatach, w tym:

- 25 uczestników warsztatów dla mieszkańców
- 5 uczestników warsztatów dla przedsiębiorców
- 5 uczestników warsztatów dla instytucji kultury

IV. Wnioski z konsultacji

Jak jest?

„Miejsce z dużym potencjałem i piękną zielenią, ale brzydkie, brudne i smutne. Za to świetna gastronomia!”

1. Użytkownicy terenu przyszłego centrum lokalnego:

- Okoliczni mieszkańcy i przyjezdni
- Przechodnie
- Osoby spędzające czas na świeżym powietrzu:
 - spożywające alkohol i bezdomni
 - osoby starsze
 - rodzice z dziećmi
 - młodzież
- Właściciele psów
- Klienci lokali gastronomicznych i sklepów
- Rowerzyści

2. Funkcje i znaczenie dla mieszkańców terenu przyszłego centrum lokalnego:

- Szlak komunikacyjny pieszy lub rowerowy (*“przechodzę w drodze do domu lub idąc na zakupy”*)
- Miejsce odpoczynku i wytchnienia
- Spędzanie czasu z dziećmi (głównie plac zabaw przed Pałacikiem Szustra)
- Wyprowadzanie psów
- Spotkania – ławki lub lokale gastronomiczne
- Miejsce, w którym się jada (najczęściej wskazywane: Limoni, Mezze, Relax, Warburger, Regeneracja)
- Relaks i zabawa (Regeneracja)

3. Słabe strony miejsca

- Ogólne zaniedbanie (śmieci, nierówne alejki, niedomagające oświetlenie, zaniedbane trawniki, za mało i zły stan ławek, raczej brzydkie lokale gastronomiczne, brak gospodarza zieleni)
- Obawa o bezpieczeństwo (osoby pijące alkohol na ławkach, szczególnie wieczorami)
- Hałas od ulicy Puławskiej
- Niższa atrakcyjność względem sąsiednich terenów zieleni (Park Promenada, Park Dreszera, Morskie Oko)

4. Interesariusze rewitalizacji terenu przyszłego centrum lokalnego

- Mieszkańcy budynków przylegających do terenu przyszłego centrum lokalnego
- Mieszkańcy okolicznych ulic na Mokotowie
- Przybysze z bardziej odległych części Mokotowa oraz innych rejonów
- Właściciele i prowadzący lokale użytkowe (sklepy, gastronomia, punkty usługowe) na skwerze i w bezpośrednim sąsiedztwie
- Pracownicy instytucji kultury działających w okolicy
- Stowarzyszenia (Moko i Moja Narbutta)
- Właściciele gruntu (Urząd m.st. Warszawy, MPO)
- Gospodarz terenu - Urząd Dzielnicy Mokotów
- Przyszły właściciel części gruntu CL i jego pełnomocnik

Jak powinno być?

A. Wygląd przyszłego Centrum Lokalnego

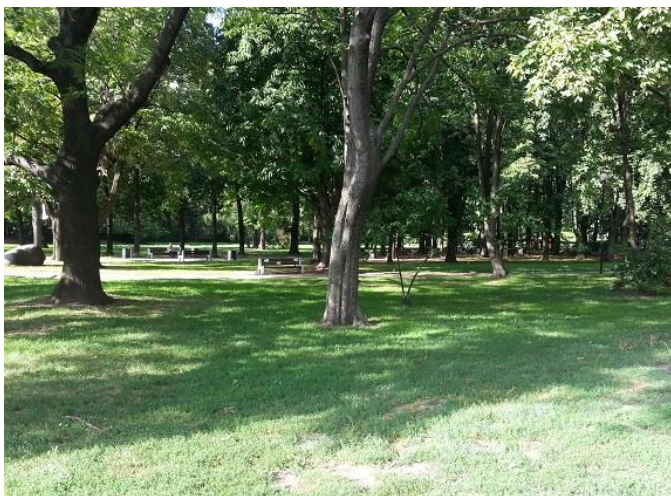
Zdecydowana większość osób uczestników konsultacji podkreślała potrzebę zadbania i upiększenia przestrzeni, co można podsumować stwierdzeniem „*potrzebny jest spójny, prosty, estetyczny pomysł*”. Zarazem koncepcja CL nie powinna zmieniać dotychczasowego charakteru tego miejsca, a więc przede wszystkim szanować istniejącą zieleń i drzewa. Poniżej przedstawiamy podsumowanie zebranych opinii, uporządkowane w trzy wyróżniające się grupy głosów.

1. Zieleń

Najważniejszą i najczęściej sygnalizowaną potrzebą w zakresie wyglądu przyszłego centrum lokalnego jest zachowanie i zadbanie o istniejącą zieleni (254 opinii, stanowiących 60% głosów na dany temat¹).

Liczne były wypowiedzi w rodzaju „w obecnym wyglądzie cenię sobie przede wszystkim wszechobecną zieleni, która jest potrzebna w Warszawie” czy „lubię, że to miejsce jest po prostu parkiem”.

Spółeczność lokalna nie tylko nie chce ograniczenia terenu zieleni, lecz oczekuje jego ochrony, pielęgnowania i doskonalenia.

a. Drzewa

Częstym postulatem jest zachowanie obecnego drzewostanu (80 opinii, 19% głosów). Podsumowaniem niech będą dwa stwierdzenia wpisane na ulotkach konsultacyjnych: *"Proszę nie robić jakiś drastycznych zmian, ponieważ ludzie związani z tą okolicą kochają ten Skwer za samą jego obecność i za jego zadrzewienie - takie małe osiedlowe płuca"* oraz *„Cokolwiek miałoby to być - BŁAGAM! NIE WYCINAJCIE DRZEW!!!"*. W tym kontekście warto podkreślić, że mieszkańcy liczą na wpisywanie w przyrodę lokali gastronomicznych na skwerze. Ich zdaniem wszelkie podejmowane działania muszą zachować obecny drzewostan. Sygnalizowaną kwestią jest także sposób dbania o drzewa. Pojawiały się sugestie (7 opinii, 2% głosów), że na Skwerze „Orszy” niektóre drzewa wymagają prześwietlenia lub przycięcia zbyt nisko wiszących gałęzi. Pielęgnacja drzew powinna mieć jednak umiarkowany zakres, ponieważ mieszkańcy cenią sobie „drzewa dające cień”.

Zdjęcie 4 Nadmierne zacienienie Skweru

Zdjęcie 5 Gałęzie utrudniające wejście na Skwer

¹ Dane na temat liczby opinii oraz wskazanie ich procentowego udziału wśród opinii na dany temat nie zmieniają jakościowego charakteru naszej pracy. Podajemy je wyłącznie jako ilustrację trendów zaobserwowanych wśród uczestników konsultacji.

b. Zadbać o trawniki

Trzecią najczęściej zgłaszaną potrzebą (66 wskazań, 16% głosów) jest zadbanie o trawniki, których stan jest oceniany negatywnie. Respondenci chcą trawników, które będą „zachęcały do siedzenia”. Wyobrażają sobie tę przestrzeń jako nadającą się do piknikowania i zabaw dla dzieci: „trawa nie muzeum - a trawniki dla dzieci i ludzi na kocykach”. Potrzebny jest zatem „odpowiedni gatunek, gdzie dzieci mogłyby biegać bez szwanku dla trawy”.

Warto wspomnieć, że często pojawiał się dodatkowy postulat wydzielenia miejsca na pikniki, o czym piszemy w części raportu poświęconej funkcjom i lokalom. Sposobem dbania o trawniki oraz ich otwierania powinno być także ustawienie specjalnych koszy i tablic mobilizujących właścicieli psów do sprzątnięcia po nich.

c. Więcej kwiatów, krzewów, roślin ozdobnych

Po trzecie, 53 wskazania, czyli 13% głosów na temat zieleni dedykowanych jest posadzeniu i utrzymaniu w dobrej kondycji większej liczby kwiatów, krzewów i roślin ozdobnych. Osoby starsze dobrze wspominają historyczne rozwiązania, np. klomby róż.

d. Naturalne ogrodzenie skweru „Orszy”

Czwartym postulatem (36 głosów, 8%) jest zapewnienie naturalnego odgródzenia skweru „Orszy”, przede wszystkim od strony Puławskiej. Wskazywana jest duża uciążliwość ruchliwej ulicy: „przeszkadza mi hałas komunikacyjny”, „odgrodzić teren od ul. Puławskiej żeby siedząc było ciszej, np. jakiś murek z rabatami”, „powinien być ekran z krzewów, bo szum jest nie do wytrzymania”. Poprawi to również bezpieczeństwo: „potrzebne jest odgrózenie od Puławskiej, aby dzieci na skwerze mogły się same bezpiecznie bawić”. Mieszkańcy widzą wartość naturalnego oddzielenia skweru od ulic także z perspektywy estetycznej, by ukryć widok jadących lub zaparkowanych samochodów. Pojawiły się różne pomysły co do wykonania, np. żywopłot, zielone ekrany dźwiękowe z donic, skrzynie kwiatów. Warto podkreślić, że społeczność lokalna ceni otwartość i dostępność CL, zatem nie chodzi tutaj o ogrodzenie skweru (np. jak w parku Dreszera), ale o jego wizualne oraz akustyczne oddzielenie od ulicy. Uwaga ta być może jest powiązana z głosami dotyczącymi spowolnienia ruchu, o których piszemy w części dotyczącej komunikacji.

e. Pozostałe uwagi dotyczące zieleni

Mieszkańcy wskazywali także potrzebę zadbania o „skrzydlatych przyjaciół” przez postawienie ładniejszych karmników i zawieszenie budek dla ptaków (9 wskazań, 2% głosów). Ponadto pojawiały się pomysły dotyczące zachowania naturalności i nieregularności *przestrzeni* („*Nie powinno być jak pod sznurek, jak w Parku Dreszera*”), dosadzenia drzew wzdłuż jezdni i torów tramwajowych, zapewnienia drzew nadających się do wspinania a także dwóch labiryntów z bukszpanu („*łatwego i trudnego*”).

2. Infrastruktura: alejki, elementy wyposażenia

a. Wyrównać, ujednolicić alejki, unikać kostki i betonu

Obecny stan nawierzchni jest oceniany jako wysoce niesatysfakcjonujący: „*Skwer Orszy wymaga przede wszystkim nowego spełniającego swoją funkcję chodnika! Wystarczy niewielki deszcz i tworzą się kałuże czasem trudne do ominięcia. W porze jesienno-zimowej i w czasie wiosennych roztopów o owym przejściu po przekątnej należy zapomnieć – jedno wielkie bajoro!*”

Temat metamorfozy alejek pojawiał się w często. (164 wskazań, 39% głosów). Poza kwestią bezpieczeństwa i wygody użytkowania sugerowane były konkretne rozwiązania techniczne, których istotą wydaje się rezygnacja z betonu bądź kostki na rzecz nawierzchni o charakterze parkowym „*Zrezygnować z kostki na rzecz asfaltu lub nawierzchni żwirowych*”, „*wymiana nawierzchni na mineralną, np. żwirowo-glinianą (zwykle stosowana w parkach Europy, u nas na przykład w Łazienkach i parku Ujazdowskim)*”.

b. Więcej nowych lub odrestaurowanych ławek i innych miejsc do siedzenia

Jak chodzi o małą architekturę to postulat ten był zgłaszany najczęściej (128 wskazań, 30% głosów). Oczekiwania dotyczą z jednej strony rzeczy najprostszych, czyli zapewnienia ładnych, odpornych na zniszczenia i zużycie miejsc do siedzenia „*więcej ławek - nie mamy gdzie usiąść*”. Z drugiej zaś wyraźnie wskazywana jest potrzeba oryginalnego pomysłu i funkcjonalności proponowanych rozwiązań jak np. „*ławki, pufy, stoły*” czy „*ławki ustawione w zespoły*”. Uczestnicy warsztatów konsultacyjnych podkreślali, że miejsca do siedzenia powinny uwzględniać zarówno gości poszukujących samotności (np. pojedyncze miejsca do siedzenia / ławka), jak i grupy osób, które chciałyby na skwerze wspólnie spędzić czas. Ważne jest także dostosowanie siedzisk do całościowej, niesztampowej koncepcji estetycznej CL.

c. Więcej miejsc przyjaznych dzieciom

Potrzeba zapewnienia atrakcyjnego spędzania czasu w CL dla dzieci w różnym wieku była trzecią spośród zgłaszanych (53 wskazania, 13% głosów) w zakresie infrastruktury. Z jednej strony dotyczy to modernizacji obecnego placu zabaw przy Pałacyku Szustra, ponieważ „zaniedbany plac zabaw wymaga pilnej renowacji”. Mógłby on również być dostosowany do potrzeb starszych dzieci. Z drugiej strony sugerowane było, aby *"zrobić elementy do zabawy, wkomponowane w otoczenie skweru Orszy tak, żeby dzieci mogły się czymś zająć, gdy rodzice chcą spokojnie posiedzieć na ławce albo w ogródku knajpki"*. W tym kontekście pojawiały się postulaty dotyczące zapewnienia „małego kącika dla dzieci” czy drabinek lub zjeżdżalni. Już samo wyrównanie i ciekawe zaplanowanie alejek, które pozwoliłyby na jazdę na rolnkach czy hulajnodze, stanowiłoby krok we właściwym kierunku. Warto podkreślić, że chociaż respondenci widzą Centrum Lokalne w części skwer „Orszy” jako miejsce przyjazne dzieciom, to pełnowymiarowy plac zabaw jest zdecydowanie umiejscawiany tam gdzie dotychczas, czyli przy Pałacyku Szustra.

d. Fontanna lub inna ciekawa hydroinstalacja

Spółeczność lokalna (40 wskazań, 9% głosów) mówiła o uzupełnieniu skweru „Orszy” o fontannę lub inną „ciekawą” instalację wodną. Dostrzegana jest duża użyteczność takiego rozwiązania, między innymi *„fontanna na upały, z możliwością moczenia - tego ludzie teraz potrzebują”* oraz *„woda zawsze przyciąga rodziny z dziećmi”*.

Mieszkańcy podkreślali, że chodzi o rozwiązanie *„nie tylko dla ozdoby”*, ale także do zabawy, aby jego *„styl był dopasowany do otoczenia”* oraz aby była *"jakaś ciekawa forma, np. jak na pl. Grzybowskiem"*.

e. Nowy pomysł na oświetlenie

Kolejnym zgłaszanym pomysłem infrastrukturalnym była zmiana oświetlenia (37 wskazań, 91% głosów). Obecne latarnie są zaniedbane, niektóre nie świecą, zdarzają się nawet niebezpieczne (wyrwane klapki rewizyjne, wystające kable). Wieczorami *„jest ciemno i ponuro”*.

Mieszkańcy mają wysokie oczekiwania, co do funkcjonalności i atrakcyjności nowego pomysłu na oświetlenie CL. Wśród zebranych opinii pojawiają się następujące głosy: *„oświetlenie klimatyczne, z pomysłem”*, *„żeby robiło wieczorem fajny klimat”*, *„potrzebny jest fajny pomysł na oświetlenie, by bardzo przyjemnie spędzać wieczory”*, *„instalacja artystyczna światło-dźwięk”*.

f. Atrakcyjne elementy uzupełniające przestrzeń CL

Respondenci oczekują spójnego pomysłu na poprawę estetyki badanego miejsca dzięki elementom drobnej architektury. I tak popularnością cieszy się pomysł na ogólnodostępne leżaki (27 wskazań, 6% głosów), który mógłby być zrealizowany na przykład jako bezpłatna wypożyczalnia w jednym z lokali (na lub wokół skweru „Orszy”). Równie istotne jest ustawienie nowych koszy na śmieci, które byłyby *"nie dostępne dla ptaków, żeby (ich) nie rozgrzebywały"* i znajdowały się *"dalej od ławek, teraz jest nieprzyjemnie, śmierdzi od nich latem i osy latają"*. Podobnie rzecz ma się z zadbaniem o sprzątanie po psach (między innymi edukacja właścicieli oraz ustawienie specjalnych pojemników z torebkami).

Częstym wnioskiem (24 wskazania, 6% głosów) było zapewnienie stołów dopasowanych do tego miejsca, w tym stolików do gier. Uczestnicy konsultacji podkreślali, że chcieliby mieć możliwość spędzania czasu z sąsiadami przy stole, np. z przyniesionym własnym poczęstunkiem. Wspominana była funkcja integracyjna, jaką mogłyby pełnić stoły szachowe czy do ping-ponga.

Pojawiły się także głosy (10 wskazań, 2%), aby zainstalować huśtawki i hamaki oraz kameralną scenę (*"Otwarte miejsce ze sceną, gdzie można robić dancingi i koncerty"*; *"drewniany podest pod wiatą"*)

g. Pozostałe uwagi dotyczące infrastruktury

Mieszkańcy sugerowali także, aby przy okazji prac nad CL:

- Naprawić murek przy Pałacyku Szustra, a być może także odnowić sam budynek (5 wskazań)
- Usunąć lub uestetycznić „szpetną” skrzynkę elektryczną na skwerze „Orszy” od Puławskiej
- Zadbać o otwartość i dostępność CL z każdej strony, w tym o swobodne główne wejście od Puławskiej
- Odnowić elewacje kamienic otaczających skwer
- Stworzyć centralne miejsce – placzyk, okrągłe skrzyżowanie alejek, być może z fontanną
- Zapewnić przestrzeń zadaszoną, np. wiatę, chroniącą od deszczu i ostrego słońca

3. Działania, których podjęcia oczekują uczestnicy konsultacji

a. Sprzątać, zadbać o czystość

Dla przyszłego Centrum Lokalnego ważne są nie tylko inwestycje w zieleni czy infrastrukturę, ale także, a może przede wszystkim, bieżące dbanie o tę przestrzeń, w tym w szczególności zapewnienie czystości (57 wskazań, 13% głosów). Przepelnione kosze na śmieci czy niezgrabione liście przeszkadzają mieszkańcom. Dla zilustrowania wybraliśmy jedną z łagodniejszych wypowiedzi na ten temat: „*skwer jest piękny, stary, ale mocno zaniedbany*”, oraz „*sprzątać śmieci! szczególnie po weekendzie jest dramat*”. Niektórzy uczestnicy konsultacji sygnalizują problem dużych kontenerów na śmieci, użytkowanych przez lokale gastronomiczne i okolicznych mieszkańców, które pozostawiane na stałe na chodnikach przez ekipy sprzątające czy gospodarzy domów, psują widok, utrudniają ruch pieszki i parkowanie oraz zwyczajnie śmierdzą.

Zdjęcie 6 Pełny kosze i opadłe liście na skwerze

b. Rozwiązać problem osób nadużywających alkohol

Wrażliwym i ważnym kierunkiem działań związanych z utworzeniem CL jest rozwiązanie problemu osób nadużywających alkohol na skwerze Orszy (39 wskazań, 9% głosów), symbolicznie wyrażonym następująco: „*Ale najważniejsze - wyproszenie pijaków!*”. Kolonizowanie skweru przez „*lumpów*” wpływa zarówno na jego wizerunek, jak i na poczucie bezpieczeństwa. W planowanym CL ważne jest zapewnienie, że będzie „*mniej żulików przesiadujących na ławkach i zostawiających ślady bytności: kapsle, odpadki, mocz...*”.

B. Funkcje i lokale

1. Przestrzeń do odpoczynku od zgiełku miasta wśród zieleni.

Najważniejszą funkcją jaką spełnia i powinno dalej spełniać przyszłe CL jest zapewnienie ciszy, spokoju oraz miejsca do odpoczynku wśród zieleni (142 wskazań, 33% głosów). Wypowiedzi reprezentujące ten pogląd to między innymi: *„Oaza wśród kamienic”, „Oddech przy ruchliwej Puławskiej”* lub *„Cenię to, że nie jest to miejsce za bardzo „zagospodarowane” usługami, że można się tam po prostu przejść”*.

W podobnym kierunku idą także wypowiedzi o potrzebie wydzielenia kawałka trawnika do piknikowania (17 wskazań, 4% głosów) czy identyfikujące CL jako miejsce na spotkania i na spacer (17 wskazań, 5% głosów).

W tej ostatniej grupie podkreślane bywają potrzeby osób starszych, które zwięźle oddaje wypowiedź pani w wieku około 80 lat: *„takie centra do dobry pomysł, kurczy się sfera kontaktów, znajomi umierają, bliscy mają swoje życie... Spotkaniom sprzyja klimat parku, zieleń, mała kawa”*. Często zgłaszany był postulat, aby zapewnić *„więcej miejsc do siedzenia, porozmawiania, gdzie można też przynieść coś swojego do jedzenia i zagrać w gry”* oraz *„żeby można było usiąść spokojnie i niekoniecznie za to płacić”*. Uczestnicy konsultacji chcieliby, aby CL było przestrzenią integracji, miejscem spotkań oraz zachowało przyjazny, rodzinny charakter.

2. „Gastronomia jest fajna”

Drugim z kolei wskazywanym elementem przyciągającym mieszkańców na skwer są lokale gastronomiczne (126 wskazań, 30% głosów). Uczestnicy konsultacji cenią sobie możliwość jedzenia w otoczeniu natury, ważna jest dla nich także **różnorodność oferty**. Często wyrażane są następujące opinie: *„Super, że można zjeść w parku”, „Gdyby nie knajpy, to byśmy się tutaj nie pojawili”, „To jest magnes, widać, że ludzie czują się tu dobrze”*.

Warto podkreślić, że okoliczna społeczność zauważa i docenia wkład przedsiębiorców prowadzących lokale gastronomiczne w stworzenie klimatu tego miejsca: *„dzięki Limoni, Mezze, Warburgerowi i ich inwestycjom jeszcze kilka lat temu pusty skwer stał się lubianym miejscem spotkań. Chciałbym, aby wszystkie te miejsca nadal działały na skwerze”*. Pojawiły się głosy identyfikujące CL z działaniem gastronomii: *„skwer wymaga jedynie drobnego liftingu, ponieważ powstałe punkty gastronomiczne w sposób naturalny stworzyły centrum lokalne”*.

W kwestii kierunków rozwoju tej sfery aktywności zdania są podzielone. 16-stu respondentów, 5% głosów) chciałoby kawiarenki plenerowej lub większej liczby kawiarni. Pojawiają się sugestie dotyczące zwiększenia liczby ogródków z szybkim jedzeniem bądź utworzenia nowych lokali, np. *„jest jeszcze miejsce na 2-3 małe knajpki”* (14 wskazań, 4% głosów), czy też powiększenia obecnie istniejących ogródków gastronomicznych (7 wskazań, 2% głosów). Zarysowuje się również potrzeba lokalu dostępnego dla osób mniej zamożnych, którą być może wkrótce zaspokoi otwarty Mokotowski Bar Mleczny przy ul. Puławskiej.

Z drugiej strony część pytanych (10 wskazań, 3 % głosów) chciałaby, by miejsca konsumpcji nie zajmowały więcej miejsca niż obecnie. Zależy im także na zapewnieniu odpowiednich filtrów powietrza w lokalach, ponieważ sygnalizowanym problemem są przeszkadzające zapachy z gastronomii (7 wskazań, 2% głosów).

Dla planowania przyszłego CL istotne może być też ujednoczenie architektury *„knajpek”* oraz stworzenie atrakcyjnych wizualnie ogródków (*„zorientować kafejki na środek parku”, „ogródki ładnie urządzone przy knajpkach”*).

Warto podkreślić, że w opinii uczestników konsultacji miejsce dla gastronomii jest na skwerze „Orszy” oraz w okolicznych lokalach, a nie w parku między Puławską a Pałacym Szustra. Tę samą informację przekazała grupa 74 mieszkańców spółdzielni EMHAZET (Puławska 53A, 53B – domy przy parku przed Pałacym Szustra), która w swoim apelu pisała *„stanowczo sprzeciwiamy się wszelkim działaniom tworzenia w parku, w bezpośrednim sąsiedztwie naszych domów miejsc handlu i gastronomii”*.

Zarysował się również konflikt interesów pomiędzy mieszkańcami domów bezpośrednio przylegających do skweru Orszy a mieszkańcami odleglejszych ulic. Pierwsza grupa nie chce zwiększenia ruchu na skwerze poprzez tworzenie nowych miejsc konsumpcji, choć w większości nie sprzeciwia się tym istniejącym. Druga zaś wskazuje zainteresowanie nowymi miejscami kulinarnymi na skwerze.

3. Aktywności sportowe i gry towarzyskie

Trzecią oczekiwaną funkcją CL jest zapewnienie przestrzeni do sportu, szeroko rozumianej aktywności fizycznej (17 wskazań, 4% głosów). W tej grupie pojawiają się pomysły takie jak: stół do ping-ponga, miejsce do gry w boule wraz z wypożyczalnią kul, siłownia zewnętrzna, wpisany w krajobraz plac do kalisteniki, czy cymbergaja. Odrębnym acz zbliżonym głosem jest zapewnienie stołów do gier planszowych i towarzyskich - szachy lub piłkarzyki (12 wskazań, 3% głosów). Odnotowano także postulat utworzenia „małpiego gaju dla dorosłych” oraz zaprojektowania szachów plenerowych. Uczestnicy konsultacji wskazywali przestrzeń przed Pałacym Szustra jako potencjalny obszar aktywności o charakterze sportowym, zaś stoliki do gier mogłyby być ustawione na skwerze „Orszy”. Warto podkreślić, że idea aktywności sportowych pojawia się w kontekście zapewnienia atrakcyjności CL różnym grupom wiekowym, w tym młodzieży: „siłownia lub otwarty plac zabaw dla młodzieży, która nie ma swojego miejsca, np. stół do ping-ponga, cymbergaja, piłkarzyki”.

Zdjęcie 7 Przykład placu do kalisteniki

4. Przekazanie jednego z lokali mieszkańcom i organizacjom pozarządowym

Interesującym pomysłem jest przeznaczenie jednego z lokali miejskich na aktywności społeczności lokalnej oraz organizacji pozarządowych. Sugerowane działania to całoroczna kawiarenka sąsiedzka, pracownia ceramiki czy wydarzenia i warsztaty organizowane przez sąsiadów. Odnotowano też postulat utworzenia domu seniora czy świetlicy, która zapewniałaby możliwość integracji osobom w starszym wieku.

Lokal taki mógłby również służyć jako centrum informacji na temat wydarzeń lokalnych. Pojawiały się głosy o potrzebie promocji organizowanych wydarzeń „aby ludzie wiedzieli, zapoznali się z miejscem i sąsiadami” „tyle się dzieje, a jak nie wiem o tym”.

5. Toaleta

Potrzebna jest ogólnodostępna toaleta, najlepiej po obu stronach Puławskiej (22 wskazań / 5% głosów), wpisana w ogólny pomysł na architekturę Centrum Lokalnego. Nie „typu Toi-Toi”.

6. Pozostałe pomysły dotyczące funkcji i lokali w Centrum Lokalnym

Poza wskazanymi głównymi oczekiwaniami, udało się zebrać wiele pomysłów szczegółowych (bywa, że od pojedynczych osób), które naszym zdaniem mogą być istotnym źródłem inspiracji dla tworzenia CL:

- Mała ślizgawka oraz grill i koksowniki w okresie zimowym („Ciepło na Mokotowie”)
- Lokale handlowe/usługowe/gastronomiczne lepiej zintegrowane ze skwerem
- Sklep z pamiątkami z Mokotowa
- Strefa bezpłatnego wi-fi
- Wieża widokowa
- Mikro muzeum
- Kiosk ruchu
- Świetlica miejska
- Księgarnia
- Warzywniak
- Pałacyk Szustra centrum kultury
- Sklepy i restauracje z produktami regionalnymi
- Klubokawiarnia , w której można przy kawie poczytać gazetę lub książkę; miejsce spotkań i wydarzeń kulturalnych, społecznych
- Pracownie świadczące usługi dla mieszkańców z ich udziałem, rozwijające talenty dorosłych i dzieci (stolarskie, ceramiczne, plastyczne, krawieckie, muzyczne).
- Kawiarnie z przestrzenią i ofertą dla dzieci
- Plac zabaw dla dzieci pod dachem na zimne pory roku
- Wypożyczalnia gier planszowych i gier plenerowych (np. kometka).
- Manufaktury, sklepiki małych producentów stosujących tradycyjne metody produkcji lub rzemiosła
- W Pałacyku Szustra potrzeba uzupełnienia żywopłotu, podświetlenia gołębnika i domku mauretańskiego

C. Wydarzenia

1. Targi

Część uczestników konsultacji wskazywała teren przyszłego CL jako miejsce, w którym można organizować różnorakie targi. Najczęściej wymieniali targi z żywnością: śniadaniowe, warzywne czy produktów ekologicznych (49 opinii, 12% głosów). Nie chodziło im jednak o stały bazarek, taki jak w sąsiedztwie przy ul. Okólskiej („za drogo!”), lecz o tymczasowe wydarzenia, powtarzane cyklicznie *„Byłoby miło gdyby po pewnym remoncie chodników można było organizować regularne, dajmy na to raz w tygodniu, targi produktów żywnościowych. Zwykłe stragany z warzywami, owocami. Tego w okolicy naprawdę brakuje”*. Większość głosów jako optymalną lokalizację wskazuje wydzielony teren na skwerze Orszy (np. z tyłu, na tak zwanej małej Puławskiej lub w jego centralnej części, wzdłuż alejek).

Inne wydarzenia, w których chcieliby uczestniczyć respondenci to targi staroci lub wyprzedaże garażowe. Oprócz funkcji handlowej mogłyby spełniać rolę integracyjną dla mieszkańców, wymieniających się niepotrzebnymi rzeczami.

Trzecia grupa wydarzeń handlowych to targi rękodzieła i produktów rzemieślniczych. Mogliby tutaj wystawiać swoje prace na sprzedaż lokalni artyści, rzemieślnicy, hobbyści, w tym uczestnicy warsztatów dla dorosłych i dzieci w okolicznych ośrodkach kultury i sztuki.

Są też pojedyncze propozycje: targi książki, kiermasze tematyczne – rowerowe, miłośników ogrodnictwa, zakupy ekologiczne, tzw. kooperatywy, giełda wypieków bądź innych wyrobów domowych.

Warto wspomnieć o atrakcyjnych dla respondentów festynach okolicznościowych, na przykład z okazji świąt Bożego Narodzenia. Gotowość do organizacyjnego i finansowego zaangażowania się w tego typu przedsięwzięcia wyrazili właściciele lokali gastronomicznych działających na skwerze. Mogą sponsorować oświetlenie i dekoracje okolicznościowe, stoiska, leżaki itp.

2. Kultura

Część uczestników konsultacji chętnie weźmie udział w wydarzeniach kulturalnych organizowanych na terenie CL. Najczęściej wymieniali koncerty, w tym grajków ulicznych (33 wskazań, 8% głosów): *„Kameralne, ciche granie”, „Jazz”, „Sezonowe koncerty dla muzyków lokalnych i lub muzyków związanych z Pałacem Szustra”*, kino plenerowe (20 głosów, 5%) i spektakle plenerowe (6 wskazań, 1% głosów), czy ogólnie wyrażali zainteresowanie wydarzeniami w plenerze (25 wskazań, 6%): *„Na pewno przyjęłaby się możliwość wysłuchania koncertu czy wieczorki literackie, bądź spotkania z ciekawymi*

osobami. Wystarczyłby drewniany podest i...już słyszę brawa i widzę tłumy sąsiadów ze znajomymi i rodzinami". W organizację imprez kulturalnych chętnie włączają się instytucje kultury, reprezentowane na warsztatach konsultacyjnych. Pomysły pracowników oraz osób zarządzających okolicznymi placówkami kulturalnymi (Młodzieżowy Dom Kultury, Biblioteki na Mokotowie, Nowy Teatr, Muzeum Geologiczne i FilMOTEKA Narodowa) ilustrują gotowość tych instytucji do włączenia się w organizację następujących wydarzeń:

- spektakle plenerowe („proste technicznie, krótkie”) - współpraca z okolicznymi teatrami
- animacje („czytanie na trawie”, „wózek z książkami”, bibliobus na skwerze, gry planszowe, działania plastyczne) - współpraca z biblioteką dzielnicy Mokotów, FilMOTEKĄ Narodową
- koncerty (muszla koncertowa typu wiedeńskiego, miejsce na podest / lekki podest, wielofunkcyjna wiata) - współpraca z Warszawskim Towarzystwem Muzycznym, Uniwersytetem Muzycznym)
- wystawy – współpraca z Muzeum Geologicznym, MDK, FilMOTEKĄ Narodową

3. Imprezy sąsiedzkie

Pojawiło się kilka głosów na temat ciekawych inicjatyw budujących lokalną społeczność. Mówiły one o organizowaniu dni sąsiada, wspólnym grillowaniu, gotowaniu, częstowaniu ciastami (*"Spotkania przy wspólnym stole, gdzie każdy by coś przyniósł, wymienił przepisy"*), turniejach sportowych i grach towarzyskich, a nawet skwerowej gwiazdce sąsiedzkiej (*"Też dla bezdomnych"*).

4. Oferta dla dzieci i młodzieży

Ta grupa często bywa wskazywana jako ważny użytkownik przyszłego CL. Oprócz placu zabaw i innego wyposażenia, o których piszemy w części „Wygląd przyszłego Centrum Lokalnego”, pojawiały się pomysły organizowania pikników rodzinnych (7 wskazań, 2% głosów) oraz innych wydarzeń dla dzieci i młodzieży, takich jak: spektakle, imprezy tematyczne, warsztaty, zajęcia sportowe (np. *"Teatr Guliwer wychodzi na skwer"*).

5. Imprezy edukacyjne

Osobną grupą stanowią proponowane przez respondentów działania edukacyjne. Kilkanaście głosów wskazywało na potrzebę pogadanek, filmów, spacerów, wystaw o historii okolicy i Mokotowa, wycieczek po Pałacyku Szustra i tematycznych lekcji muzyki, nauki rzemiosła dla dorosłych i dzieci, czy warsztatów dedykowanych ludziom w starszym wieku.

6. Organizacja wydarzeń

Ważne, by wydarzenia odbywały się regularnie, ze znaną mieszkańcom cyklicznością. Przewidywalność oraz możliwość wpływu na ich formułę wpływa pozytywnie na poczucie bezpieczeństwa sąsiadów i akceptacji wydarzeń. Istotna jest skuteczna promocja wydarzeń na skwerze i w okolicy. Oprócz Internetu, potrzebny jest punkt informacji o wydarzeniach na terenie centrum.

Przedsiębiorcy zaproponowali pomysł na zarządzanie przyszłym CL. Według nich powinien powstać komitet organizacyjny Centrum, w którym w trybie partnerstwa lokalnego współpracować będzie biznes, urząd, instytucje kultury, mieszkańcy i stowarzyszenia. Komitet podejmowałby decyzje o organizowaniu wydarzeń i zajmował się ich koordynacją. *„Wszelkie działania realizowane są „non-profit”, rozliczane publicznie, a wpływy przeznaczone są na rozwój CL”*. Działania finansowane byłyby z funduszy Urzędu przy wsparciu sponsoringu lokalnych firm (*„my dajemy od siebie np. oświetlenie świąteczne, krzeselka, leżaki”*).

7. Wydarzenia z dala od okien mieszkańców

Uzupełnieniem tych oczekiwań jest wyraźny sygnał ze strony mieszkańców o niechęci do dużych zmian (18 głosów, 4% głosów), w szczególności naruszających obecny, parkowo-rekreacyjny charakter tego miejsca. Największą obawę budzi przekształcenie skweru w przestrzeń handlową (16 wskazań, 4% głosów): *„Na skwerze nie chcę robić zakupów, jest wystarczająco dużo sklepów w okolicy”* albo *„nie daj Boże, aby nastawiano tu sklepów”* czy *„nie chcemy tu sklepów! Zachować zieleń!”*. W podobnym tonie utrzymany jest również przytoczony wcześniej apel 74 mieszkańców (17%) spółdzielni mieszkaniowej EMHAZET, wyrażający sprzeciw dla miejsc handlu, gastronomii czy wydarzeń artystycznych w bezpośrednim sąsiedztwie budynków przy Puławskiej 53A i 53B.

D. Transport i komunikacja

1. Ruch pieszy

a. Większa wygoda

Niemala grupa respondentów przychodzi na teren przyszłego Centrum na piechotę. Dobre rozplanowanie ścieżek oraz swobodne, intuicyjne poruszanie się po tym obszarze jest ważne dla użytkowników. Stąd jednym z najczęściej pojawiających się postulatów jest naprawa alejek (164 wskazań, 39% głosów). Więcej o tym piszemy w części raportu pt. „Wygląd przyszłego Centrum Lokalnego”. Pojawiły się sygnały, że badani zauważyli i docenili niedawno zakończony remont głównej alei przy pałacu Szustra. Niektórzy wskazywali na konieczność poszerzenia alejek, ograniczenia ruchu rowerowego na skwerze i w parku, czy liczby zaparkowanych samochodów, celem uzyskania większej ilości miejsca na chodnikach.

b. Dodatkowe przejście przez Puławską

Kolejny pod względem liczby zebranych głosów postulat w zakresie komunikacji na terenie CL (40 wskazań / 9% głosów) jest nowe połączenie obu części Centrum. Pomysły na realizację były różne, od przejścia dla pieszych i rowerów z azylami przy torach tramwajowych („*jak przy Narbutta*”), poprzez dodatkowe światła „*dla pieszych i rowerów*”, przejścia na całej szerokości skweru „Orszy” z jednymi światłami, aż do przejścia bezkolizyjnego: „*kładki - wiszącego ogrodu nad Puławską*”, czy wreszcie tunelu. Zwolennicy dodatkowego przejścia wskazywali optymalne, według nich miejsce, którym jest przedłużenie ul. Różanej na wysokości pomnika Matejki. Można też zrobić lustrzane przejście względem tego, które znajduje się po drugiej stronie ul. Dąbrowskiego.

2. Ruch rowerowy

a. Ścieżki rowerowe

15 osób (4%) wskazuje potrzebę zrobienia ścieżki wzdłuż ul. Puławskiej oraz kontrapasu na ul. Różanej.

b. Stojaki rowerowe

18 osób (4%) ma pomysł instalacji stojaków rowerowych w różnych częściach przyszłego CL („*Na całym skwerze powinno być, co najmniej kilkanaście solidnych stojaków w kształcie odwróconego U*”).

c. Stacja Veturillo

Takie oczekiwanie ma 7 osób (2%).

d. Ograniczenie ruchu rowerowego

Pojawiły się też sporadyczne głosy za ograniczeniem ruchu rowerowego na terenie po obu stronach Puławskiej „*zakaz jak na Dreszera, potrącają ludzi*” (4 wskazania, 1% głosów).

3. Ruch samochodowy

a. Zachowanie miejsc parkingowych

Zarówno dla pytaných mieszkańców, jak osób przybywających na skwer autem, kluczowa jest możliwość zaparkowania samochodu. Zmniejszenie liczby miejsc parkingowych w wyniku transformacji skweru jest dla nich niedopuszczalne (26 wskazań, 6% głosów). Przeciwnych opinii, opowiadających się za ograniczeniem miejsc parkingowych było 6 (1%). Wskazywano również konieczność opracowania lepszej organizacji parkowania oraz "schowania" miejsc parkingowych poprzez otoczenie zielenią, np. „*nasadzenie żywopłotów, aby samochody nie były dominantą krajobrazu*”.

b. Mniejszy ruch na Puławskiej

Jedną z przewidywanych słabych stron CL Mokotów jest sąsiedztwo ruchliwej ulicy Puławskiej. Wskazywano na uciążliwość hałasu wynikającego z ruchu samochodowego. Dodatkowym utrudnieniem jest strukturalne i funkcjonalne przecięcie Centrum Lokalnego przez ulicę Puławską. Nieliczni uczestnicy konsultacji postulują zwolnienie lub zmniejszenie na niej ruchu samochodowego (14 wskazań / 3% głosów). Proponowane rozwiązania to: wprowadzenie buspasa, zwolnienie ruchu na Puławskiej od Dolnej do Rakowieckiej, ograniczenie ulicy do 2 pasów („*Zwężenie Puławskiej zachęci kierowców do przesiadki do tramwaju.*”). Zaoszczędzone miejsce warto, według nich, przeznaczyć na pas dla rowerów, drzewa, czy miejsca parkingowe.

4. Komunikacja miejska

Atutem lokalizacji CL Mokotów jest dobra komunikacja miejska. Doceniano zwłaszcza ruch tramwajowy na Puławskiej.

E. Bezpieczeństwo

By rozwinąć skrzydła przyszłe Centrum Lokalne musi być miejscem bezpiecznym i wolnym od chuligaństwa. Jednym z zagrożeń rozwoju CL są częste, zdaniem uczestników konsultacji, praktyki zawłaszczania skweru przez osoby uciążliwe dla otoczenia. W ciągu dnia są to „*okupujące ławki lumpy*”, spożywające alkohol, natomiast wieczorami i w nocy zdarzają się libacje z udziałem głównie młodzieży. Bywa, że kończą się dewastacją terenu – przestawianiem ławek, niszczeniem placu zabaw, śmieceniem. 56 opinii (13%) wskazuje na konieczność uporania się z tym problemem. Mieszkańcy mają świadomość, że zwiększenie bezpieczeństwa i podniesienie poziomu kultury niektórych użytkowników będzie trudnym wyzwaniem. Wymieniali następujące rozwiązania: monitoring, system umożliwiający wezwanie policji/straży miejskiej, czy częstsze kontrole mundurowych. Były też głosy, że społeczna, wizerunkowa i funkcjonalna metamorfoza okolicy będzie sama z siebie impulsem do wycofywania się kłopotliwych przybyszów z Centrum Lokalnego.

F. Priorytety

Uczestnicy konsultacji pytani o sprawy ważne i pilne, a więc do załatwienia w pierwszej kolejności, wskazywali poniższe kwestie:

1. Zadbanie o estetykę i bezpieczeństwo (wypielegnowana zieleń, utrzymywana czystość, zmodernizowane alejki, ławki, latarnie, wyeliminowany problem picia alkoholu i nocnych imprez na terenie przyszłego Centrum Lokalnego)
2. Zapewnienie rekreacyjnego charakteru skweru
3. Wspieranie i doskonalenie istniejącej gastronomii

V. Załączniki:

1. Elementy konsultacji społecznych istotne dla określenia wytycznych projektowych - wnioski do projektowania (wytyczne SARP)
2. Podsumowanie zebranych głosów (pocztówki, maile, wywiady, pismo od mieszkańców spółdzielni EMHAZET)
3. Opis uwag zaznaczonych numerkami na mapie CL – co cenisz (kolor zielony)
4. Opis uwag zaznaczonych numerkami na mapie CL – co warto zmienić (kolor czerwony)
5. Mapa CL wraz z punktami wskazanymi przez uczestników konsultacji (opis powyżej)